

Anekant Education Society's
TULJARAM CHATURCHAND COLLEGE
Of Arts, science & Commerce, Baramati, Dist – Pune (M)
(Autonomous College)
DEPARTMENT OF LOGIC
LOC 1201 Logic and Principal of Reasoning

[Question Bank]

प्रश्न १) खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१) विगमनात आधार विधाने गृहीत धरलेली -----

अ) असतात ब) नसतात क) दोन्हीही

२) ----- ला विगमनात्मक विचार पद्धतीचा निर्माता मानले जाते .

अ) मिल्ल ब) ऍरिस्टोटल क) बेकन

३) विगमनात्मक अनुमानाचे -----प्रकार आहेत .

अ) दोन ब) तीन क) पाच

४) ----- विगमनात घटनेची मोजदाद करून प्रत्येक अनुमान पुन्हा-पुन्हा येत असेल तर त्याचे सामान्यीकरण केले जात.

अ) केवल गणनात्मक ब) साम्यानुमान क) वैज्ञानिक विगत

५) ----- विगमनात नुसती संख्या मोजून चालत नाही.

अ) केवल गणनात्मक ब) साम्यानुमत क) वैज्ञानिक विगमन

६) वस्तु - वस्तुत असणारा सारखेपणा म्हणजे -----होय .

अ) केवल गणनात्मक ब) साम्यानुमान क) शास्त्रीय विगमन

७) साम्यानुमानात कमीत-कमी -----वस्तु आवश्यक असतात .

अ) एक ब) दोन क) तीन

८) शास्त्रीय विगमनाची पहिली अवस्था ----- आहे.

अ) व्याख्या ब) निरीक्षण क) स्पष्टीकरण

९) शास्त्रीय विगमनाची शेवटची अवस्था -----आहे .

अ) व्याख्या ब) निरीक्षण क) स्पष्टीकरण

१०) विगमनाचे पहिले गृहीत तत्व ----- आहे.

अ) कार्यकारणभाव ब) निसर्गसमरूपता क) अ व ब यापैकी कोणतेही नाही .

११) कारण असेल तर कार्य घडते हे विधान -----आहे .

अ) बरोबर ब) चूक क) दोन्हीही

१२) विगमनाचे दुसरे गृहीत तत्व ----- आहे.

अ) कार्यकारणभाव ब) निसर्गसमरूपता क) अ व ब यापैकी कोणतेही नाही .

१३) वैज्ञानिक संशोधनाचे वास्तविक आधार -----आणि-----आहे .

अ) निरीक्षण आणि प्रयोग ब) प्रयोग आणि निरीक्षण क) अ व ब दोन्हीही

१४) मनामध्ये एखादी गोष्ट ठेवणे म्हणजे ----- होय .

अ) सिद्धता ब) निरीक्षण क) प्रयोग

१५) निरीक्षण ही ----- प्रक्रिया आहे .

अ) मानसिक ब) शाररीक क) सामाजिक

१६) ----- ला प्रायोगिक निरीक्षण असे म्हणतात .

अ) निरीक्षण ब) प्रयोग क) स्पष्टीकरण

१७) शासकीय नियम बंधन कारक असतात .

अ) माहित नाही ब) बरोबर क) चूक

१८) तर्कशास्त्र , नीतिशास्त्र , सौंदर्यशास्त्र या शास्त्रातील नियमाला ----- म्हणतात .

अ) शासकीय नियम ब) निसर्गवादी नियम क) आदर्शवादी नियम

१९) कार्यकारनतेचे तत्व निसर्गएकविधतेचे तत्व हे दोन तत्व ----- शास्त्रामध्ये गृहीत धरून वाटचाल करतात .

अ) शासकीय ब) नैसर्गिक क) आदर्शवादी

२०) निसर्ग नियमांचे एकूण प्रकार ----- आहेत .

अ) एक ब) दोन क) तीन

२१) ----- कल्पनेशिवाय संशोधनाला आरंभ होत नाही .

अ) सिद्धांत कल्पना ब) निरीक्षण क) प्रयोग

२२) सिद्धांत कल्पना वस्तुवर आधारलेली असावी हे विधान ----- आहे.

अ) सत्य ब) असत्य क) दोन्हीही

२] एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१) विगमन म्हणजे काय?

२) निगमन म्हणजे काय?

३) विगमणात्मक अनुमानाचे तीन प्रकार सांगा .

४) विगमणात्मक विचार पद्धतीचा निर्माता कोण ?

५) केवळ गणनात्मक विगमन म्हणजे काय?

६) डार्विनचा नियम कोणता?

७) साम्यानुमान म्हणजे काय? .

८) मिल्लने सांगितलेली साम्यानुमानाची व्याख्या द्या .

९) शास्त्रीय विगमन कशास म्हणतात ?

१०) विश्लेषण म्हणजे काय?

११) सिद्धांत कल्पना म्हणजे काय?

१२) विगमनाचे पहिले आधार तत्व कोणते?

१३) विगमनाचे प्रमुख ध्येय कोणते ?

१४) निरीक्षण म्हणजे काय?

१५) प्रयोग म्हणजे काय ?

१६) सिद्धांत कल्पनेची व्याख्या द्या

१७) नियम या शब्दाचा व्युत्पत्ती शास्त्रानुसार अर्थ काय होत?

१८) नियम म्हणजे काय?

१९) शासकीय नियम कशाला म्हणतात ?

२०) आदर्शवादी शास्त्रे कोणती ?

२१) निसर्ग नियम म्हणजे काय?

२२) अनुभवजन्य नियम कशाला म्हणतात?

२३) तदभव नियमात कोणत्या नियमाचे रूपांतर होते?

२४) निरपवाद नियम कशाला म्हणायचे ?

२५) स्पष्टीकरण म्हणजे काय ?

२६) विश्लेषणाचे दोन प्रकार कोणते?

प्रश्न ३) टिपा लिहा.

१) केवल गणनात्मक विगमन

२) साम्यानुमान

३) वैज्ञानिक विगमन

- ४) निरीक्षण
- ५) कार्यकारणभाव
- ६) निसर्गसमरूपता
- ७) निरीक्षणाची वैशिष्ट्ये
- ८) निरीक्षणाचे दोष
- ९) प्रयोगाचे फायदे
- १०) प्रयोगाच्या मर्यादा
- ११) निसर्ग नियम
- १२) नियमांचे प्रकार
- १३) निसर्ग नियमांचे प्रकार
- १४) वैज्ञानिक उपवादना
- १५) वैज्ञानिक उपवादनाचे प्रकार
- १६) अभ्युपगम / सिद्धांतकल्पना
- १७) सिद्धांत कल्पनेचे स्वरूप
- १८) शासकीय नियम
- १९) युक्त अनुमानाच्या अटी
- २०) अभ्युपगमाची प्रचिती व सिद्धता

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- १) विगामी अनुमान म्हणजे काय?
- २) विगामी अनुमानाचे स्वरूप सांगा ?
- ३) विगामी अनुमानाचे तीन प्रकार सांगा ?
- ४) वैज्ञानिक विगमनाच्या सात पायऱ्या सांगा?
- ५) निरीक्षणाच्या साहाय्यकारी पाच प्रकार सांगा?
- ६) केवळ गणनात्मक विगमन स्पष्ट करा .
- ७) कार्यकारणभाव थोडक्यात चर्चा करा.
- ८) निसर्गसमरूपतेचे तत्व यावर सोदाहरण स्पष्ट करा.
- ९) निरीक्षणाची वैशिष्ट्ये सांगा .
- १०) निरीक्षणाचे दोष कोणते आहेत ?
- ११) प्रयोगाचे फायदे - तोटे कोणते?
- १२) सिद्धांत कल्पनेची व्याख्या व स्वरूप स्पष्ट करा.
- १३) युक्त अनुमानाच्या अटी कोणत्या आहेत?
- १४) अभ्युपगमाची प्रचिती व सिद्धता यातील फरक सांगा .

१५) नियमाचा अर्थ काय?

१६) नियमाचे प्रकार कोणते?

१७) निसर्ग नियमांचे प्रकार सांगा?

१८) वैज्ञानिक उपवादानाचे प्रकार थोडक्यात सांगा?

प्रश्न ५) दीर्घोत्तरी प्रश्न

१) विगामी अनुमान म्हणजे काय? विगामी अनुमानाचे स्वरूप व प्रकार स्पष्ट करा.

२) विगामी अनुमान म्हणजे काय ते सांगून वैज्ञानिक विगमनाच्या पायऱ्या सांगा?

३) विगमनाची दोन गृहीत तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा .

४) निरीक्षण म्हणजे काय सांगून निरीक्षणाची वैशिष्ट्ये व तर्कदोष सांगा?

५) निरीक्षण व प्रयोग या दोन्हींचे फायदे तोटे सांगा?

६) सिद्धांत कल्पनेची व्याख्या व स्वरूप सांगून अभ्युपगमाची प्रचिती व सिद्धता थोडक्यात सांगा?

७) नियम म्हणजे काय ? नियमाचा अर्थ व प्रकार सांगा?

८) नियम म्हणजे काय ? निसर्ग नियमांचे प्रकार सांगा?

९) वैज्ञानिक उपवादन म्हणजे काय? ते सांगून वैज्ञानिक उपवादानाचे प्रकार स्पष्ट करा?